

משפט

על הקרניים

חלומי של כל מצביא הוא "להושיב את האויב על קרני דלמה". פירוש זה דבר: להביא אותו למצב שלא ישאיר לו אלא את הברירה בין שתי אפשרויות גרועות. כל אשר יעשה האויב אז, יהיה לרעתו.

בפרשת מחמוד חג'אזי הצליחה ממשלת ישראל להכניס את עצמה למצב כזה. בפניה עומדות עתה רק שתי אפשרויות — ושתיהן לרעת ישראל.

שיגרה של מוות. כאשר נלכד איש אל-פתח, ניתן היה לפתור את הבעיה בפשטות. איש לא חלם להוציא את ה"איש להורג".

אילו נשפט מיד, במשפט תכליתי וקצר, לעונש החמור המקובל — למשל, 15 שנות מאסר — לא היה הדבר מעורר שום תשומת-לב במרחב ובעולם. אך העניינים התגלגלו אחרת. נתמנה בית-משפט צבאי, כנז בעת מינויו ציין

מדוע נחקק בכלל חוק כזה? ערב משפט אדולף אייכמן הבינה ממשלת ישראל ש"העולם יראה בעין וועמת את ביורו משפ"ט של הגרמני החטוף בישראל, עלידי שופטים ישראליים, בלי הגנה סבירה. לבצע אייכמן נחקק אז אותו חוק. אך מפני שלא היה נעים לחוקק חוק למען נאצי אחר, הוכלל בו סעיף המעניק זכות זו לכל אדם הנאשם בפשע שיש עליו עונש מוות.

או עדיין לא חלם איש על מחמוד חג'אזי.

היוזמה — לאויב. פסק-הדין של בית-המשפט לעירעורים נראה כמוצא אי-דיאלי. נשאר רק למצוא סניגור זר ש"חג'אזי יסכים לו".

באו בחשבון כמה סניגורים זרים, ה"מקובלים בעולם הערבי. הוזכרה שמה של סניגורית צרפתית-תוניסאית יהודיה מפרי סמת, שהגנה בשעתו על אחמד בן-יבלה ועל לוחמת-שיחורר אלג'ירית, ושוכתה אז לתהילה עולמית. היא אהודה בעולם ה"ערבי, אף רמזה על נכונותה לקבל על עצמה את ההגנה.

מחמוד חג'אזי

איך להיכנס לבזן — בכמה שלבים פשוטים

אולם ממשלת ישראל העמידה פנים כי אילו כל זה אינו נוגע לה. היא גם לא הביעה נכונות לשלם את שכר-טרחת ה"סניגור, כמו במיקרהו של אדולף אייכמן. כך הושארה היוזמה לליגה הערבית — אירגון העויין את ישראל.

כמו בימי המחתרת. בתהיעצויות בין הליגה, אירגוניו של אחמד שוקירי ואירגון עורכיהדין הערביים, נבחר עורך-הדין הצרפתי-אלג'ירי ז'אק ורג'ס. ברור היה כי ורג'ס, המקבל את שכרו מן האירגונים המנהלים מלחמה נגד ישראל, יראה את עצמו כשליחם של אירגוני ג'ים אלה. היה גם ברור כי יקבל הור"א את להפוך את המשפט לבמת-תעמולה עולמית נגד קיומה של ישראל.

כמו במשפטיהם של לוחמי המחתרת ה"עברית בימי הבריטים, היה קורה-הגנה נתון מראש: לטעון כי הנאשם הוא שבוי מלחמה, שביית-המשפט אינו חוקי מפני שהוא מייצג מישטר-כיבוש בלתי-חוקי, וכי הנאשם פעל בשליחות מטעם הבע"ל החוקיים של הארץ.

עוד לפני בואו של ורג'ס לארץ צריך היה להיות ברור לכל בר-דעת כי זה יהיה קורה-הגנה. עוד כמה דברים היו צריכים להיות ברורים:

● שאי-אפשר יהיה לקיים את המשפט בלתיים סגורות, מכיוון שאז יפרסם ה"פרקליט את גירסתו לאחר המשפט.

● שאיש בעולם הערבי אינו מעוניין להגן באמת על חג'אזי. להיפך: הוצאתו להורג בישראל תספק גיבור לאומי ל-

כתב צבאי כי אב ב"המשפט הוא אותו קצין שפסק בשעתו, לפני שנים, את פסק-דין-המוות היחיד שנפסק אי-פעם בבית-משפט צבאי בישראל. אותו פסק-דין לא הוצא, כמובן, לפועל.

מסתבר כי הקצין לא שינה את גישתו. הוא דן את חג'אזי למות.

כמעט איריאלי. גם אז לא חלם עדיין איש להוציא את החבלן להורג. להיפך, נידמה היה כי פסק-הדין יוצר מצב אידיאלי: הרמטכ"ל ימתיק את דינו למאסר-עולם, וכל העולם יראה כי ישראל היא ליברלית בהשוואה לסורים האכזריים, שהוציאו להורג את אלי כהן ז"ל. החכמים שחשבו כך לא נקחו בחשבון את הדבר האלמנטרי ביותר: תגובות הצד השני. למחרת פסק-הדין נחפו אל-פתח ל"פרסם הודעה שתציגה, בה איים שאם יוצא חג'אזי להורג, הוא ינקוט בפעולות-תגמול קיצוניות.

הודעה זו סיכלה כל אפשרות של המתקת הדין. כי הדבר היה מתפרש בכל העולם, ובעיקר במרחב, ככניעת ישראל בפני האירגון הסוריסטי. זה היה מעניק יוקרה עצומה לאל-פתח, הופך אותו ל"גורם מרחבי ממדרגה ראשונה, מוריד את יוקרת ישראל ומעורר פעולות-טרור.

למען אדולף. התרופה נמצאה בדרך אחרת. כאשר נחברר העירעור האוטומטי של חג'אזי ש"המשפט הצבאי העליון, הרחלט לבטל את פסק-הדין. הנימוק: לפי חוק מיוחד נאצי הנאשם להחזקת לשני גור זר.

אל-פתח, ולשאר האירגונים הפלסטיניים. **מה רע יותר.** אולם ברגע זה שוב אי-אפשר היה להיסוג. ורג'ס ידע זאת. השבוע פנה במכתב תוקפני לדוב יוסף, שר-המשפטים, תבע את זכותו, לא הסתיר באיזה קו הוא עומד לנקוט.

ממשלת ישראל ישבה על קרני דלמה. בפניה היו רק שתי אפשרויות, שתיהן רעות: לאסור את הופעת ורג'ס, ובזאת להעמיד את עצמה באותו מצב כמו ממשלת סוריה בפרשת אלי כהן, או להסכים להורג ורג'ס, ולשרת את התעמולה האנטי-ישראלית הארסית ביותר.

זה היה המצב השבוע. דוב יוסף, ב"חוכמתו הרגילה, חיפש מוצא עלידי התייע"ציות עם אגודת עורכיהדין, בניסיון נושא לגלגל את האחריות על מישהו אחר. המסקנה: כדאי לחשוב מראש עד הסוף.

ספנות

על זאבים ועכברים

מה עושים ימאים הנאלצים לנטוש את הים מסיבות בריאות, או מסיבות מ"ש"פחתיות? ברוב המיקרים הופכים זאבים ל"עכברים" ממוסרי-עבודה, נאלצים למצוא את לחמם בתור פועלים שחורים.

לפני שנים המציאה חברת-הספנות שהם פיתרון מתאים לבעיה זו, הקימה בשטח ה"נמל בחיפה בית-מלאכה מיוחד, שבו בוצעו תיקוני-אחזקה, סגל העובדים היה על סהרת הימאים, שנאלצו, מסיבה זו או אחרת, לנטוש את הים. זאבים בדימוס היו מרוצים, וגם החברה היתה מרוצה מבקאותם המקצועיות.

במשך הזמן התגבש במקום צוות קבוע של 11 עובדים, שתוגבר עלידי שני טרי-סרי ימאים, שנאלצו לנטוש את אוניותיהם לתקופה מוגבלת בלבד.

המתחרה. אבל גם כאשר הכל פעל כשורה, ושני הצדדים, החברה והעובדים, נראו מרוצים מהמפעל החדש שהקימו ביוזמה משותפת, צצו בעיות מטריות. המצב עוד החמיר לאחר הקמת מספנות ישראל, שנהנו מהילה של מספנות-לאומיות. במפרץ פשטו שמעות כי בית-המלאכה לא יעמוד בתחרות עם המספנות, וכי הוא עתיד להיסגר. חברת שהם הכחישו את השמורעות, ואף נכנסה למו"מ עם העובדים על הענקת תנאים סוציאליים מתאימים.

שמועות, שמועות. באמצע המו"מ, ש"נכנס בינתיים לשלב של סחבת, נערך מ"אחורי גבם של העובדים הסכם סודי, לפיו צריכים בתי-המלאכה שלהם להיסגר. מפה לאוזן עברה שמועה כי מספנות-ישראל לחצו על ד"ר נפתלי וידרא, מנהל צ"ים, לסגור את בית-המלאכה. איש לא הצליח לאמת את השמועות, שהתסיסו את עובדי בית-המלאכה. אל גל השמועות נוספה באותו פרק זמן שמועה נוספת, שרק אימתה את הקודמת. בנמל חיפה סיפר, כי בית-המלאכה אינו רגסאבילי, וכי הוא מועמד לסגירה. מאוחר יותר הוזמן מומחה לבדיקת המצב, והדו"ח שלו, "דו"ח פינס", קבע כי המפעל רגסאבילי, הפריך את השמועות.

ספיני בגב. בינתיים הונחתה על ראשי עובדי המפעל מכה מכיוון בלתי-צפוי. איגוד הימאים ערך דירוג-שכר שלא התקבל על דעת העובדים. נציגי העובדים פנו אל יושב-ראש האיגוד, בועז לביאנס, שהבטיח להעלות את הבעיה לדיון נוסף. אבל דיבורים לחוד, ומעשים לחוד. האיגוד לא היה מוכן, בסופו של דבר, לוותר על הדירוג שנקבע. נציגי העובדים גילו בנקודה זו גמישות רבה, ובהיותו כי בשלב זה הם דורשים קודם-כל הסבת תנאיהם הסוציאליים והע"נקת קביעות. תוך כדי המו"מ המייגע סביב נקודה זו, צצה ועלתה שוב, בצורה מתורמת להסליא, שאלת רגסאביליות המפעל. בשלב זה כבר היה ברור לעובדים מי עומד מאחורי הפגזת הגירסה כי מפעלם אינו רגסאבילי. הם האשימו את האיגוד ה"מקצועי שלהם בתיכנון קנוניה עם מספנות ישראל. לא פסחו גם על שרי-האוצר, פינחס ספיר.

נציגי בית-המלאכה הדגישו, כי המספנות הגדולות אינן יכולות להתחרות בביוצע עבודות מיוחדות המבוצעות במפעלם. כל הסענות לא עזרו. בנמל חיפה נמצא, לפי מישב המסורת של חושפסאן, החוק יותר, השבוע ב"שדור העתונים לעובדי בית-המלאכה כי בקרוב הם יצטרכו לחפש להם מקורות-פרנסה אחרים.

מה הניאוקים שדחכו

ב היכל התרבות בתל-אביב דלקו ה"אורות עד מאוחר בלילה. היה זה ה"לילה בו נערך נשף גייסות-השריון, בתחילת הערב נכח גם הרמטכ"ל. אך הפעם ניראה רב-אלוף יצחק רבין מתוח וטרור, כפי שמעטים מאד ראוהו קודם לכן. ברגע ש"סיים את דברי ברכתו, והאור כבה להקרנת סרטון, עזב רבין את מקומו בשרה-הראשונה. בהליכה שפופה, כשל חייל המתקדם בשטח אויב, עזב את האולם ואת החוגגים. פניו היו מועדות צפונה — המקום שעליו חשב גם בשעה שבירך את גייסות-השריון. כי אותו לילה נועדה להיערך פעולת-התג"מול הראשונה בתולדות ישראל-לבנון.

יחידה קטנה הגבול הרצוע ביותר של המדינה, קיבוץ מנרה. פניה היו מועדות לשני כפי-רים לבנוניים סמוכים: חולה, ומ"ס אל-ג'בל. החיילים הלבנוניים, המוצבים באזור הגבול, ישנו שנת-ישרים. רק סיוור ממוצע עבר במיקרה בדרך, ונידמה היה לחיילים הישראליים כי אנשי הסיוור הלבנוני הרגישו שמשהו אינו כשורה. אולם הם המשיכו הלאה, ואנשי היחידה הפישטת קמו ממקום המחסה, בדרכם אל היעד.

היעד בכפר חולה היה ביתו הגדול של המוכתר. בכפר השני נבחרו שלוש ברי-כותמים. שני היעדים נידונו לפיצוץ, כתג-מול על פיצוץ בית עוזב במושב מרגליות, לילה קודם לכן, עלידי חבלן אל-פתח שחדר מלבנון.

★ ★ ★

קו השכנות הטובה

ב מיכלוד היחסים המרחביים, שורר שלום כמעט מוחלט בין ישראל ולבנון. אפילו על הגבול בין לבנון וסוריה יש יותר תקריות מאשר על הגבול בין לבנון וישראל. כאשר החלו חזירות אל-פתח, ו"ישראל איימה בפעולת-תגמול,

הנציג הלבנוני הקריא באוזני ה"ישראלים איגרת מאת הנשיא, בה הביע את צערו על מעשי-החבלה, והבטיח כי ממשלתו תנקוט בכל האמצעים כדי למנוע הישנותם בעתיד.

ואמנם, בתי-הסוהר בלבנון מלאים אנשי אל-פתח. הוחרם נשק של החבלנים, ונאסר פירסום מעלליהם בעתונות הלבנונית. מכל הבחינות, תאמה התגובה הלבנונית את הקו הקבוע של שכנות טובה. כאשר בא הפי-צוץ במרגליות, קל היה להבין כיצד קרה: שכן אין למשטרה ולצבא הלבנוני שליטה מוחלטת על תנועות אנשי אל-פתח. חוליה אחת הצליחה, כנראה, להתחמק ולחדור לישראל. אם מטילים את האשמה על הצבא הלבנוני, אפשר באותה קלות להטיל אותה אשמה על צה"ל. שכן הלבנונים רצה"ל כאחד לא הצליחו למנוע את החזירה. למחרת בבוקר, כאשר ערכה ועדת שבי"ת-הנשק המעורבת חקירה במקום, הביע הנציג הלבנוני את צערו על המיקרה. ה"קצין הישראלי, החבר בחודעה, הורשה להת-קדם עם צוות החוקרים עד לתוך כפר חולה, חמישה קילומטרים מהגבול.

היה כל היסוד להאמין, כי שני השכנים יגבירו את מאמציהם, על מנת שפשע דומה לא יישנה בעתיד. אך ב"11 בלילה הרעידו מיטעני הדינאמיט את הרי הגליל: צה"ל לא הבליג. הפקודה שניתנה לחיילים היתה להימנע מפגיעה בתי-אדם. אולם אין אפשרות להב"טיח זאת באופן משלם. הדבר הוכח פעם נוספת, בפיצוץ שבוצע בחולה. אומנם ביתו של המוכתר פונה מכל יושביו, אבל בבית הסמוך המשיכו, לטענת הלבנונים, הדיירים לישון. מכיוון שביט זה היה עשוי מחומר, לא עמד בהרף ההתפוצצות. אשה אחת מבין יושביו נהרגה.

★ ★ ★

האפסטרופוס רגז

ה וויכוח שהתפתח בתוך ישראל, כא"שר נודע על פעולת התגמול, לא נגע לצד הצבאי-מקצועי של המיבצע. הוא נסב כליכלול על צדו המדיניים — חיצוניים וגם פנימיים.

מבחינה חיצונית, ניראתה החלטת שר ה"בטחון אדילת, שכן, במחירי נשללה מ"דובר" ישראל הסגנה, כי ישראלי אינה מדי-נה שואפת מלחמה, וכי היא מקיימת יחסי-שלום עם לבנון, באשר זו אינה מפגינת ביטחון-רגבול. גם פאריס רגזה, כי היא אפסטרופוס של ביירות. ואילו הלבנונים